

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНУ ОСВІТУ

Постанова проблеми. Одним із основних напрямків реформування загальної середньої освіти в Україні є впровадження профільного навчання в старшій школі, плановий перехід на який розпочався з 2003 року.

Прийняття Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, Концепції профільного навчання в старшій школі, Національної доктрини розвитку освіти, стало підґрунтям впровадження профільного навчання в загальноосвітній школі. На виконання вищезазначених документів Інститутом педагогіки АПН України була розроблена Концепція профільного навчання. Відповідно до чинних документів старша школа має функціонувати як профільна, що створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів та орієнтує школярів на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Основними завданнями профільного навчання виступають: створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів учнів старшої школи в процесі загальноосвітньої підготовки, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією [2, с. 21].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні публікації, в яких започатковано розв’язання даної проблеми, дають підстави стверджувати, що проблема профільного навчання у старшій школі розробляється педагогами різних країн світу: Франції, Швеції, Англії, США. Вони довели, що диференціація навчання є одним із основних організаційних принципів середньої загальноосвітньої школи зарубіжжя впродовж багатьох десятиріч. У Росії концепцію профільного навчання визначено в основних напрямках профілізації: природничо-математичний, соціально-економічний, гуманітарний, універсальний. В Україні саме навчання в гімназіях, ліцеях, коледжах, спеціалізованих школах розглядали такі науковці, як Н.Бібік, Л.Денисенко, М.Зубалій, Л.Іванова, П.Сікорський, Н.Шиян та визначили його як профільне. На сьогодні профілізація старшої школи є домінуючим напрямком функціонування школи у структурі якої виділяється до профільна підготовка учнів старшої школи з метою сприяння у виборі ними напрямку подальшого профільного навчання [7, с.180]. В галузі теорії і методики фізичного виховання все ж таки окремі питання залишаються не досить розв’язаними. В педагогічній науці не досліджувалися питання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі за спортивним напрямком.

Формування цілей статті. Метою профільного навчання, як зазначено в Концепції, є забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді щодо здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, до безперервної освіти впродовж усього життя, до виховання

особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й до мобілізації в умовах реформування сучасної освіти [3, с. 2-3].

Кожний регіон має особливості розвитку освітньої галузі і, відповідно, свої шляхи вирішення проблеми профільної диференціації. А тому кожному навчальному закладу необхідно передбачити варіативну допрофільну підготовку в основній школі, визначити її зміст і обсяги, оскільки від свідомого вибору дитини залежить правильне орієнтування її в подальшому навчанні.

Формою реалізації до профільної підготовки є введення курсів за вибором і диференціація навчання. При цьому зміст допрофільної підготовки повинен містити не тільки перелік спеціальних курсів або факультативів, а й інформаційну, консультативну роботу, психолого-педагогічну діагностику, тобто аналог профорієнтаційної роботи в старших класах, що забезпечує „поле широкої діяльності” [8, с. 40].

Щоб вирішити низку проблем, що визначає дана стаття, необхідно дослідити слідуєчи теоретичні та практичні напрямки:

1. На відміну від поглибленого навчання, за умов якого один-два предмети вивчаються ширше, ніж це передбачено навчальними програмами загальноосвітніх навчальних закладів, а інші предмети вивчаються на загальноосвітньому рівні, профільне навчання передбачає створення умов для спеціалізованої, поглибленої підготовки учнів із метою подальшого продовження ними освіти або свідомого вибору спрямування професійної діяльності.

2. Загальноосвітня профільна та початкова допрофесійна підготовка учнівської молоді, спрямована на створення умов щодо виховання особистості, здатної до самореалізації і самоактуалізації, професійного зростання і мобільності в умовах ринкової, високотехнологічної економіки, формування в учнів науково-практичних і дослідницько-пошукових можливостей, а також здатності до саморозвитку та самоосвіти.

3. Організація профільного навчання передбачає використання різноманітних форм, вибір яких обумовлюється такими чинниками: кількістю класів у паралелі, кількістю профілів, кадровим забезпеченням, інтересами учнів та їх батьків, матеріально-технічною базою [1, с. 49-55].

Виклад основного матеріалу дослідження. Звичайно, в місті, районному центрі, сільському районі абсолютно різні освітні мережі. Відповідно, реальні можливості для старшокласників настільки якісно відрізняються, що й підготувати учнів до вибору профілю навчання необхідно з урахуванням цих розходжень, специфіки. Але, аналіз проведеного нами анкетування учнів не виявляє великої відмінності в їхній допрофесійній орієнтації сільських шкіл та шкіл міста. Із 24 профілів (без урахування універсального профілю) подальшого навчання, учні середніх загальноосвітніх шкіл визначили як найбільш пріоритетні (суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний, спортивний) та актуальні спрямування профільної диференціації. При цьому явно визначається тенденція ігнорування професійних напрямків спортивного профілю, що демонструє низьку популярність цього спрямування в межах загальноосвітньої школи.

Профільне навчання повинно вводитись лише в тих навчальних закладах, де є належна матеріально-технічна база, програмно-методичне забезпечення, педагоги володіють певними технологіями навчання та в учнів є мотивація. Профілі навчання обирає сама школа відповідно до своїх можливостей, бажання та зацікавленості учнів і батьків.

Застосування різноманітних форм організації профільного навчання в старшій школі потребує формування як внутрішніх чинників – профільних класів у загальноосвітніх навчальних закладах; профільних груп у багатопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах; профільного навчання за індивідуальними навчальними планами, так і зовнішніх чинників – міжшкільних профільних груп, профільних шкіл інтернатного типу, опорних шкіл, навчально-виховних комплексів [5, с. 5-6].

Запровадження профільного навчання вимагає перегляду змісту навчально-виховного процесу, що спрямований на перетворення з репродуктивного у продуктивний і здатний підготувати учнів не лише до творчого застосування набутих знань і навичок, а й постійного самовдосконалення.

Зупинимось на умовах, які, на наш погляд, сприятимуть ефективному впровадженню профільного навчання на старшому ступені загальної середньої освіти.

По-перше, з метою забезпечення освітнього простору для розкриття здібностей учнів у тому чи іншому виді діяльності та їх особистісного зростання необхідно проводити формування профільних класів (або в їх межах – різнопрофільних груп) з урахуванням інфраструктури населених пунктів і ринку праці на перспективні професії;

По-друге, звернути увагу на позашкільні заклади як базу для створення умов щодо організації профільного навчання;

По-третє, відвести особливу роль у становленні профільної школи підвищенню кваліфікації та перепідготовці вчителів, які повинні володіти нетрадиційними технологіями навчання;

По-четверте, вчителі, які викладають навчальні дисципліни в профільних класах, повинні усвідомити роль елективних курсів у формуванні професійної спрямованості та допрофесійної компетентності учнів. У зв'язку з цим бажано мати комплексні навчальні програми профільних предметів, доповнені авторськими курсами з обґрунтуванням значення для кожного профілю;

По-п'яте, привести до чинного законодавства нормативно-правову базу розвитку профільного навчання: для цього необхідно внести зміни до статутів загальноосвітніх навчальних закладів із метою забезпечення профільного навчання на внутрішньо шкільному і зовнішньо шкільному рівнях [6, с. 32].

Як бачимо, сьогодні можна говорити про якісно новий етап у розвитку в Україні ідей щодо профілізації старшої школи. При цьому аналіз наукових джерел надав можливість виділити основні напрямки дослідження українських науковців, пов'язаних із реалізацією Концепції профільного навчання в старшій школі. В наслідок цього розроблено та створено науково обґрунтовані системи

до профільного і профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах II-III ступенів.

Однак на практичному рівні питання щодо профілізації старшої школи ще вимагають свого розв'язання. Необхідно розробити науково-методичне супроводження цього процесу, експериментально апробувати модель підготовки та технологію організації профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

На сьогодні особливо гострою проблемою постає проблема забезпечення загальноосвітніх міських та сільських шкіл висококваліфікованими вчителями фізичної культури. Це пов'язано з довготривалою практикою підготовки вчителів традиційних профільних напрямків (філологів, математиків, гуманітаріїв) та з відсутністю необхідної уваги до формування високопрофесійного кадрового складу вчителів загальноосвітніх шкіл, що призвела цю проблему до загальнонаціональної. Практика, що склалася у педагогічних вищих навчальних закладах, формує невисокий соціальний статус викладача фізичного виховання. Як наслідок цього спостерігається явне зниження зацікавленості до цієї професійної діяльності, стають слабкими та руйнуються традиції вітчизняної школи фізичного виховання, знижується престижність професії вчителя з фізичного виховання. Під впливом сучасних освітніх доктрин та багаторічних комплексних програм ця ситуація повинна докорінно змінитися [4, с. 1-5].

Проблематичність ситуації на регіональному рівні підтверджується даними, що одержані у результаті анкетування. Згідно результатам анкетування, вже сьогодні можна сказати про деякі тенденції, а саме: лише 14% анкетованих шкіл (всього 10 шкіл) мають документоване спортивне профілювання за наступними фізкультурними спрямуваннями та курсами за вибором – волейбол, баскетбол, теніс, футбол та ритміка. Отже, за останні роки фізкультурна освіта набагато відстає від інших освітніх спрямувань.

Але не дивлячись на це, зацікавленість багатьох вчителів фізичного виховання, адміністрації шкіл та деяких батьків зростає. Багатьох із них турбують питання організації профільного навчання з фізичного виховання за спортивним напрямком.

Особливу увагу треба звернути на проблемі суперечностей між необхідністю забезпечення населення широким спектром високоякісних освітніх послуг і неможливістю це зробити на рівні кожного загальноосвітнього навчального закладу.

Висновки. Ми вважаємо, що організація профільного навчання старшокласників в загальноосвітніх навчальних закладах буде ефективною за умов:

- створення єдиної системи управління процесом профілізації старшої школи;
- розробки необхідного інструментарію для виявлення освітньої кон'юнктури, прогнозування попиту на ті чи інші профілі, а також визначення оптимальних форм організації профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах кожного району (міста) області;

- створення оригінальних моделей організації профільного навчання;
- урахування світових тенденцій розвитку профільної школи: підвищення якості базової середньої освіти та оптимізація структури профільного навчання в старшій школі;
- модернізації системи підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів освіти, що спрямована на забезпечення готовності освітян до роботи в профільній школі;
- створення системи моніторингу якості профільного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арефьев И.П. Подготовка учителя к профильному обучению старшеклассников / И.П.Арефьев // Педагогика. – 2003. – № 5. – С. 49-55.
2. Артемова Л. Профильное обучение: опыт, проблемы, пути решения / Л.К.Артемова // Школьные технологии. – 2003. – № 4. – С. 22-31.
3. Бібік Н. Профільна школа як стратегія рівного доступу до якісної освіти / Н.Бібік // Директор школи. – 2004. – №37. – С. 2-3.
4. Зубалій М. Зміст навчальної діяльності старшокласників зі спортивного профілю // Здоров'я та фізична культура. – 2008. – №3. – С. 1-5.
5. Іванова Л. Особливості профільного навчання з фізичної культури // Фізичне виховання в школі. – 2004. – №1. – С. 5-6.
6. Інформаційний збірник міністерства освіти і науки України. – Київ: Педагогічна преса. – 2004. – №6. – С. 32.
7. Організація профільного навчання. Довідник вчителя фізичної культури в запитаннях та відповідях. – Харків: „Ранок”. – 2007. – С. 180.
8. Шиян Н.І. Дидактичні засади профільного навчання у загальноосвітній школі сільської місцевості: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня док-ра пед.наук / Н.І.Шиян. – Харків. – 2005. – С. 40.

АНОТАЦІЯ

Котова О.В. Теоретичний аспект упровадження профільного навчання в сучасну освіту. В статті розглядаються питання підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до профільного навчання старшокласників. Найбільш значущим при підготовці майбутніх вчителів фізичного виховання виступає надання можливості учням старшої школи проявити самостійність, ініціативу, творчість.

Ключові слова: професійна підготовка, профільне навчання, профілізація старшої школи, концепція профільного навчання, майбутні вчителі фізичного виховання.

АННОТАЦИЯ

Котова Е.В. Теоретический аспект внедрения профильного обучения в современное образование. В статье рассматривает вопрос подготовки будущих учителей физического воспитания к профильному обучению старшеклассников. Наиболее значимым при подготовке будущих учителей физического воспитания дать возможность проявить самостоятельность, инициативу, творчество.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профильное обучение, профилизация старшей школы, концепция профильного обучения, будущие учителя физического воспитания.

SUMMARY

Kotova E.V. Theoretical aspect of introduction specialized training in modern education. Preparation of future teachers of physical culture to the type teaching at senior school. This article is devoted to a problem of special education for future teachers of physical training in a sports pedagogical subjects. The most signifying at preparation of the future teachers of physical training an opportunity to students appears to show independence, the initiative, creative.

Key words: professional preparation, type teaching, profiling of high school, concept of Special Education, future teachers of physication.

УДК 372

Дянкова Г.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ТЕАТР КАК ЛАБОРАТОРИЯ ПЕРЕЖИВАНИЙ

Постановка проблемы. Научно-исследовательские концепции расставляют различные акценты, объясняя процесс социализации, но все они сходятся к определению его как процесса приобщения индивида к актуальной культурной модели. Суть данного процесса состоит во вхождении индивида в социальную среду, путем усвоения установленных обществом поведенческих норм и моделей. Ясно просматривается прямая зависимость между индивидуальным восприятием общественно-нормативных маркеров и структуризации социальной активности личности [5, с. 435]. С позиции психологии, область социального познания объясняется когнитивной деятельностью, которая обеспечивает и сопровождает социальное поведение индивида [4, с. 1143]. Общеизвестно что, как функция социального взаимодействия, познание, по сути своей, тождественно достижению концептуально-аналитического поля социального опыта личности. Более того, оно является совокупностью сформированного интеллекта и модели поведения, т.е. одновременно отражает мышление человека и влияет на его социальное поведение.

Интерпретированная в этом контексте, категория «социальный опыт» дает представление о конечной цели образовательной институции, а именно: формирование завершенной личности, имеющей, кроме умения идентифицировать себя, во всей многозначности социальных ролей, еще и эффективные стратегии достижения успеха при решении каждодневных задач. Следовательно, школа – это та институция, на которую возложены требования, подготовить социально-компетентную личность, адекватную социокультурному контексту гражданства и государства.

Приоритетные задания по развитию подрастающего поколения в возрастном диапазоне 7-18 лет, заключаются с одной стороны в направлении усилий на адаптацию к условиям жизни и деятельности, а с другой –